

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, a Régiók Bizottságának és az Európai Beruházási Banknak:

Tiszta bolygót mindenkinek Európai hosszú távú stratégiai jövőkép egy virágzó, modern, versenyképes és klímasemleges gazdaságról

(COM(2018) 773 final)

(2019/C 282/09)

Előadó: **Pierre Jean COULON**

Társelőadó: **Stefan BACK**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2019.6.17.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció
Elfogadás a plenáris ülésen:	2019.6.20.
Plenáris ülés száma:	544.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	152/1/1

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB egyetért azzal, hogy amennyiben a globális felmelegedés röviddel 2060 után eléri a 2° C-t – meghaladva ezzel a Párizsi Megállapodásban meghatározott maximális értéket –, az súlyos negatív hatásokkal fog járni az európai életkörülményekre és gazdaságra. Az EGSZB ezért határozottan támogatja azt a célkitűzést, hogy az Unió társadalmilag igazságos és hatékony módon 2050-re klímasemleges gazdasággá váljon. Ez az átállás lehetséges, és előnyös Európa számára.

1.2. Ezért fontos, hogy haladéktalanul meghozzák az éghajlat-politikai intézkedéseket. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság közleményében meghatározott elsődleges prioritásokat. Az EGSZB kéri a tagállamokat, hogy támogassák az Európai Unió 2050-ig történő klímasemleges gazdasággá alakítására irányuló célkitűzést. Az EGSZB kéri a vállalkozásokat, a szakszervezeteket, a nem kormányzati szervezeteket, valamint a nemzeti gazdasági és szociális bizottságokat, hogy támogassák ezt a célkitűzést.

1.3. Az EGSZB üdvözli a többféle, már elfogadott intézkedés végrehajtása következtében várható jó eredményeket. Az üvegházhatásúgáz-kibocsátás a becslések szerint 2030-ig várhatóan 45 %-kal csökken – ami meghaladja az EU által a Párizsi Megállapodás keretében tett, 40 %-os csökkentésre vonatkozó vállalást –, 2050-ig pedig a csökkenés eléri a 60 %-ot.

1.4. Bár a már elfogadott intézkedések 2030-ra várható becsült eredményei önmagukban nem elegendők a klímasemleges társadalom célkitűzésének 2050-re történő eléréséhez, az EGSZB véleménye szerint ezek az eredmények azt mutatják, hogy az új intézkedések során számításba kell venni, hogy a megfelelő tervezéshez és az eszközök elvesztegetésének elkerüléséhez kiszámíthatóságra van szükség. Az EGSZB ezért hangsúlyozza annak fontosságát, hogy megfelelő időben küldjenek egyértelmű jelzéseket a vállalkozásoknak, különösen a kkv-knak.

1.5. Ugyanezen okból az EGSZB úgy véli, hogy sürgősen meg kell határozni egy, a 2030-as éven túlmutató stratégiát a klímasemleges társadalomra való átállás 2050-ig történő megvalósítása érdekében.

1.6. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a klímasemleges társadalomra való átállást versenyen alapuló, társadalmilag igazságos és multilaterális megközelítés révén kell végrehajtani. Hangsúlyozza továbbá, hogy megfelelő eszközöket kell alkalmazni a civil társadalom – beleértve minden polgárt, vállalkozást és szervezetet – teljeskörű részvételének, illetve a folyamat részükről történő elfogadásának biztosítása érdekében. Ez magában foglalja egy, a szén-dioxid-árzásra vonatkozó olyan koncepció kialakítását és végrehajtását, amely figyelembe veszi a vállalkozásokra és a polgárookra gyakorolt hatást.

1.7. Az EGSZB hangsúlyozza annak fontosságát, hogy helyi és regionális szinten is történjenek intézkedések, illetve hogy a helyi és regionális önkormányzatokat teljeskörűen bevonják a folyamatba.

1.8. Az EGSZB hangsúlyozza a körforgásos gazdaság, a biogazdaság, a digitalizáció és a közösségi gazdaság kulcsfontosságú szerepét az erőforrás-hatékonyság javítása és a kibocsátáscsökkentés tekintetében.

1.9. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a közlemény az Unió belső piacának működése szempontjából kiemelt fontosságot tulajdonít a mobilitásnak, és hangsúlyozza, hogy fontos olyan megoldásokat találni, amelyek csökkentik a mobilitással járó szén-dioxid-kibocsátást – ideértve a légi közlekedés kibocsátását is – és nem ütköznek a mobilitásnak az egész uniós gazdaságban és társadalomban, az egyének és vállalkozások életében betöltött létfontosságú szerepével.

1.10. Az EGSZB egyetért a rendelkezésre álló, illetve a jövőben elérhető kibocsátásmentes forrásokból történő villamosenergia-termelés fontosságával. A villamosenergia-hálózatok összekapcsolása, az energiatárolás és a felhasználóoldali válasz kulcsfontosságú az egyre növekvő mértékben megújuló energiaforrásokra alapozott villamosenergia-ellátás biztosításához.

1.11. A korai tervezés és a célok korai kitűzése fontosak a vállalkozások számára a biztonságos tervezés szempontjából, emellett a kutatás-fejlesztés ösztönzése, valamint annak érdekében is, hogy kedvező körülményeket teremthessünk ahhoz, hogy Európa – beleértve általában az európai ipart és vállalkozásokat – kihasználhassa lépéselőnyét és versenyképes maradjon. Ezzel kapcsolatban az EGSZB hangsúlyozza a harmadik országokkal való kapcsolatok mint olyan eszközök fontosságát, amelyek révén több országot lehet bevonni egy proaktív éghajlati stratégiába és egyenlő versenyfeltételeket lehet biztosítani az európai ipar számára, illetve befolyásolni lehet a szabványok megállapítását.

1.12. A finanszírozás kulcsfontosságú a tervezett stratégia végrehajtásához. Az EGSZB ezért megismétli arra vonatkozó ajánlásait, hogy elegendő költségvetési forrást kell biztosítani a kutatás, a fejlesztés és az ipari hasznosítás támogatásához.

1.13. Az EGSZB rámutat arra, hogy a finanszírozás kulcsfontosságú kérdés. A finanszírozás nem csak közpénz kérdése, ezért fontos a zöld beruházások ösztönzését célzó mechanizmusok előmozdítása.

1.14. Az EGSZB rámutat, hogy a klímasemleges gazdaságra való átállás nem fog megtörténni átfogó kutatás és innováció nélkül. Mindenfajta innovációra szükség van hozzá, többek között az új magatartások, üzleti modellek, társadalmi normák, folyamatok, technikák, a marketing és technológiák terén.

1.15. Az EGSZB rámutat a bioenergia, a szén-dioxid-leválasztás és -tárolás, valamint a természetes szénelnyelők – például az erdők és a szén megkötő számos mezőgazdasági hasznosítási mód – gyepek, legelők, tőzeglápok stb. – fontos szerepére. A fenntartható erdőgazdálkodás és a mezőgazdasági területek szénmegkötő potenciáljának kiaknázása is része a megoldásnak.

1.16. Az EGSZB megjegyzi, hogy Európa adja a világ népességének mintegy 7 %-át, a globális GDP 20 %-át és a világ összes magas színvonalú tudományos publikációjának 30 %-át. Mivel a klímasemleges gazdaságra való átállásnak az éghajlatváltozás elleni küzdelemre irányuló globális erőfeszítésnek kell lennie, az EGSZB úgy véli, hogy az Unió azáltal fejtheti ki a legnagyobb hatást, ha bebizonyítja a világ többi részének, hogy a klímasemleges gazdaságra való átállás megvalósítható és a társadalom számára előnyös. Ilyen módon, ha 100 európai város 2030-ra klímasemlegessé válik, az megmutatná, hogy a klímasemleges gazdaságra való átállás megvalósítható és javítja az életminőséget.

1.17. Az EGSZB úgy véli, hogy Európában a klímasemleges gazdaságra való átállás kapcsán szükség van egy társadalmi pakettre, amelyet az Unió, a tagállamok, a régiók, a városok, a szociális partnerek és a szervezett civil társadalom fogadna el annak érdekében, hogy az átállás során senki se maradjon ki. Ennek érdekében megfelelően kell kialakítani és finanszírozni az Európai Szociális Alapot és az Európai Globalizációs Alkalmazkodási Alapot. A klímasemleges gazdaságra való átállás továbbá lehetőséget kínál az energiaszegénység felszámolására, az életminőség javítására, a munkahelyteremtésre és a társadalmi befogadás fokozására, valamint arra, hogy minden európai számára biztosítható legyen az alapvető energetikai szolgáltatásokhoz való hozzáférés.

1.18. Az EGSZB kéri az Európai Parlamentet, hogy hozzon létre egy, az éghajlatváltozással foglalkozó független uniós bizottságot, amelynek feladata az lenne, hogy tudományosan megalapozott értékeléseket készítsen és szakpolitikai ajánlásokat tegyen. Az EGSZB kéri azon tagállamokat, ahol még nem léteznek ilyen bizottságok, hogy hozzanak létre ilyen nemzeti szintű bizottságokat, és gondoskodjanak arról, hogy azok – a nemzeti sajátosságok figyelembevételével – beszámoljanak a nemzeti parlamenteknek és a nemzeti gazdasági és szociális bizottságoknak.

1.19. Végezetül az EGSZB ismételten hangsúlyozza egy hatékony párbeszéd folyamat létrehozásának fontosságát, lehetővé téve, hogy az hasznos hozzájárulásokkal szolgálhasson a 2020-ig kialakítandó és benyújtandó stratégiához, idővel pedig biztosítsa annak teljeskörű elfogadottságát és támogatottságát. Az EGSZB ezért állandó párbeszéd kialakítását javasolja a polgárokkal, amelyet minden jelentős politikai döntés és minden vonatkozó jogalkotási kezdeményezés előkészítésének kötelező lépésévé kell tenni uniós, nemzeti és alacsonyabb szinten is. A párbeszédhez való hozzájárulásoknak nyilvánosan hozzáférhetőnek kell lenniük, ahogy annak is, hogy azokat milyen módon veszik figyelembe. A párbeszéd láthatóságát egy felelős biztos kinevezése révén kellene biztosítani.

2. Általános megjegyzések

2.1. Az EGSZB az éghajlatváltozást súlyos fenyegetésnek tekinti a társadalomra nézve. A globális átlaghőmérséklet növekedése röviddel 2060 után elérheti a 2° C-os mértéket – ami jelentősen meghaladja a Párizsi Megállapodásban szereplő maximális értéket –, ami világszerte súlyos negatív hatásokkal fog járni a gazdaságra és az életkörülményekre nézve. Ahogy az IPCC 2018. évi jelentése⁽¹⁾ és az Európai Bizottság „Tiszta bolygót mindenkinek” című közleménye (COM(2018) 773, a továbbiakban: „közlemény”) is hangsúlyozza, sürgősen lépéseket kell tenni a bolygó megóvása és az európaiak éghajlatváltozással szembeni védelme érdekében.

2.2. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy bár a klímasemleges gazdaságra való átállás költségekkel jár, a cselekvés elmulasztásának árát szintén meg kell fizetni. A közlemény szerint 2017-ben az időjárással kapcsolatos katasztrófák rekordösszegű, 283 milliárd eurónyi gazdasági kárt okoztak, az európai folyók árvizei pedig évente akár 112 milliárd eurós kárral járhatnak.

2.3. Az EGSZB határozottan támogatja azt a célkitűzést, hogy az Unió társadalmilag igazságos átállás révén és költséghatékony módon 2050-re klímasemleges gazdasággá váljon (azaz megvalósuljon a nulla nettó üvegházhatásúgáz-kibocsátás). Ahogy a közlemény is rámutat, az ilyen átállás lehetséges és jótékony hatású, továbbá illeszkedik az EU által a Párizsi Megállapodásnak és az ENSZ fenntartható fejlődési céljainak megfelelően tett globális kötelezettségvállalásokhoz is.

2.4. Az EGSZB üdvözlöi, hogy a „Tiszta energia minden európainak” csomag növeli a megújuló energiaforrásokra (27 %-ról 32 %-ra) és az energiahatékonyságra (27 %-ról 32,5 %-ra) vonatkozó 2030-as uniós energetikai célokat. A közlemény szerint ez 2030-ra az üvegházhatásúgáz-kibocsátások 45 %-os csökkenését jelenti – ami meghaladja az EU által a Párizsi Megállapodás keretében tett 40 %-os vállalást –, 2050-re pedig 60 %-os csökkenés várható. A klímasemlegesség célja így 2050-re nem fog megvalósulni. Az EGSZB ezért egyetért azzal, hogy – ahogy azt a közlemény is leszögezi – égető szükség van egy jövőképre a gazdasági és társadalmi átalakulásokat illetően.

2.5. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a tervezés megkönnyítése és az eszközök elvesztegetésének elkerülése érdekében fontos a kiszámíthatóság. Az EGSZB ezért nagyra értékeli azt a közleményben foglalt kijelentést, hogy jelenleg nem tervezik új szakpolitikák bevezetését vagy a 2030-as célok bármilyen felülvizsgálatát, és hangsúlyozza a vállalkozások, különösen a kvv-k részére nyújtott világos és időszerű jelzések fontosságát.

2.6. Az EGSZB egyetért azzal, hogy a klímasemlegességre vonatkozó célkitűzés eléréséhez a társadalom minden területén strukturális átalakításokra van szükség. Ez minden polgárra, vállalkozásra és szervezetre hatással lesz. Ezért elengedhetetlen, hogy a civil társadalmat teljeskörűen bevonjuk, mozgósítsuk és ellássuk a megfelelő eszközökkel ahhoz, hogy befolyásolhassák a klímasemlegesség eléréséhez szükséges intézkedéseket. Az EGSZB arra is emlékeztet, hogy az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásnak a hosszú távú tervezésbe való beépítése kulcsfontosságú a társadalmi és gazdasági fejlődés biztosításához.

2.7. Az EGSZB kiemeli annak sürgősségét, hogy az EU fokozza fellépését, és igyekezzon vezető szerepet vállalni, hogy kihasználhassa lépéselőnyét.

2.8. Az EGSZB tudomásul veszi annak a hét stratégiai építőelemnek a definícióját, amelyek kijelölik azokat a területeket, ahol cselekvésre van szükség, valamint meghatározzák az azt lehetővé tevő keretrendszert.

(1) Az IPCC 2018 októberében elfogadott különjelentése.

2.9. Az EGSZB támogatja a megközelítést, hogy egy 12 elsődleges prioritást tartalmazó átfogó portfóliót jelöljenek ki, amely vezérfonalként szolgál majd a kibocsátásmentességre vonatkozó célkitűzés végrehajtásához. Külön kiemeli azt a kijelentést, hogy a tagállamoknak, a vállalkozásoknak és a polgároknak lehetőségük lesz kiválasztani a módozatokat, és azokat a nemzeti körülményekhez igazítani annak érdekében, hogy olyan nagyszabású társadalmi és gazdasági átalakulásokat érthessenek el, amelyek minden gazdasági ágazatra kihatnak.

2.10. Az EGSZB különösen hangsúlyozza a nemzeti és szubnacionális szintű, illetve az érdekeltek és a polgárok szintjén tartott viták mint olyan eszközök fontosságát, amelyek révén demokratikus módon, közösen kidolgozhatók azok a különféle intézkedések, amelyek előmozdítják a klímasemleges gazdaságra való átállást, beleértve a magatartásbeli változást is. Az ilyen viták azokat az intézkedéseket is segítik azonosítani, amelyek elnyerhetik a nyilvánosság támogatását és képesek bevonni a civil társadalmat és a polgárokat, a nemzeti sajátosságoknak megfelelően.

2.11. Az EGSZB sajnálja, hogy nem egyértelmű, hogy a tagállamok saját konkrét helyzetükhöz igazíthatják-e a végrehajtási intézkedéseket, és ha igen, milyen mértékben. Nagyon hasznos lenne, ha a tervezett konzultációk során tisztáznák ezt a kérdést. Az energiaunió irányításáról szóló rendelet végrehajtása próbaköve ennek.

2.12. Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy a legfontosabb prioritásokban tükröződő problémák java részét az Európai Bizottság már kezelte, illetve jelenleg kezeli, az EGSZB pedig támogatta ezeket a kezdeményezéseket és javaslatokat tett, beleértve a kapcsolattartó fórumok létrehozását, valamint a társadalmi vonatkozások és az irányítás fontosságának hangsúlyozását.

2.13. Az EGSZB támogatja e prioritásokat, és hangsúlyozza, hogy azokat egy csomag részeinek kell tekinteni. Az EGSZB különösen kiemeli a finanszírozás, a polgárok, a termelő-fogyasztók és a fogyasztók szerepének fontosságát, valamint a társadalmi vonatkozásokat, hiszen gondoskodni kell arról, hogy senki ne maradjon ki. A polgárok pozitív bevonása különösen azáltal lehetséges, ha az átállás gazdasági előnyeit megosztják a polgárokkal. Szó lehetne például decentralizált megújulóenergia-termelő létesítmények – például naperőműparkok és szélenergiák – közös tulajdonjogának aktív előmozdításáról. Elengedhetetlen a – például a szén-dioxid-árazásból eredő – terhek elfogadásának biztosítása.

2.14. Az EGSZB ismételten hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a közigazgatás és a nem állami szereplők között kapcsolatot alakítsanak ki, illetve fejlesszék azokat, valamint utal a politika, a közigazgatás és a civil társadalom koalíciójának kialakítására vonatkozó javaslataira ⁽²⁾.

3. Az ambiciózus K+I, egy szociális paktum és a demokrácia támogatta valódi, átfogó uniós iparpolitika szükségessége a klímasemleges gazdaságra való átállás érdekében

3.1. A 12 prioritásra vonatkozó megjegyzések

3.1.1. Az EGSZB elismeri, hogy az energiahatékonyság és a megújuló energiaforrások létfontosságúak Európa teljes dekarbonizációjához. Ezek már bizonyítottan bevált megoldások.

3.1.2. A villamos energia mint a dekarbonizáció előmozdítója számos területen jelentős potenciállal bír, beleértve a fűtést és hűtést (ideértve a hőszivattyúkat, a távfűtést és a távhűtést), az e-üzemanyagokat és az elektromos közlekedést. Az EGSZB megjegyzi, hogy az Európai Unió villamosenergia-termelésének 55%-a már jelenleg is nulla szén-dioxid-kibocsátású forrásokból származik (25%-a nukleáris energiából, 30%-a szél-, víz- és napenergiából, valamint más megújuló energiaforrásokból), és egyetért a közleménnyel abban, hogy a megtermelt villamos energia lehető legnagyobb hányadának tiszta, klímasemleges, nulla kibocsátású forrásokból kell származnia.

3.1.3. Az EGSZB határozottan támogatja a decentralizált megújulóenergia-termelés – például energiatermelő szövetkezetek és termelő-fogyasztók révén történő – kiépítését ⁽³⁾. Az intelligens és rugalmas digitalizált kereslet- és kínálatkezelő rendszerek fejlesztése fontos jövőbeli részét képezi majd az olyan, megújuló energiaforrásokon alapuló, decentralizált villamosenergia-rendszernek, amely jelentős szerepet szán a termelő-fogyasztóknak. Az energiatárolás szintén kulcsfontosságú a megújuló energiaforrások széles körű bevezetése szempontjából, mivel a megtermelt energia mennyisége napi és éves szinten egyaránt jelentősen ingadozhat.

⁽²⁾ Az EGSZB „A civil társadalom és a nemzeti szint alatti hatóságok koalíciójának kiépítése a Párizsi Egyezmény kötelezettségvállalásainak teljesítése érdekében” (HL C 389., 2016.10.21., 20. o.) és „Az éghajlat-politikai fellépések fellendítése nem állami szereplőkkel” (HL C 227., 2018.6.28., 35. o.) című véleményei.

⁽³⁾ Az EGSZB véleménye a megújulóenergia-irányelv átdolgozásáról (HL C 246., 2017.7.28., 55. o.).

3.1.4. Az EGSZB támogatja a tiszta mobilitás fejlesztését a következők révén: alternatív közlekedési módok, beleértve a tömegközlekedést; alternatív meghajtórendszerek valamennyi közlekedési mód területén, beleértve a villamosítást és a fenntartható hidrogént, a gázt és a bioüzemanyagokat a nehéz tehergépjárművek, a hajózás és a légi közlekedés esetében is; valamint a hatékonyság növelése a digitalizálásnak, a villamosításnak és az együttműködő rendszereknek köszönhetően. Ez kisebb környezeti lábnyom mellett jobb és hatékonyabb közlekedési rendszereket tesz lehetővé. Az EGSZB ezért kéri egy új közlekedéspolitikai fehér könyv elkészítését, amely a jelenleg érvényben lévő fehér könyv helyébe léphetne. Az EGSZB rámutat a kibocsátáskereskedelmi rendszeren kívüli ágazatokra, többek között a közlekedési ágazatra vonatkozó korlátozott ÜHG-csökkentési célokra is, amelyeket az Európai Tanács 2014 októberében fogadott el (*). Az adókat és díjakat – beleértve a külső költségek internalizálását is – ösztönzőként kell használni a jobb hatékonyság érdekében. Ezeknek az érintettek számára elfogadhatónak kell lenniük és nem szabad az általános adószintet növelniük.

3.1.5. Az EGSZB egyetért azzal, hogy a versenyképes uniós ipar és a körforgásos gazdaság fontos elemei az ÜHG-kibocsátás csökkentésének, beleértve az alternatív üzemanyagokra való átállást, valamint a szén-dioxid-leválasztást és -hasznosítást. Az EGSZB szeretné, ha egyértelműen megemlítenék az Ipar 4.0-t, a digitalizációt és a megosztáson alapuló gazdaság kialakítását mint az energiahatékonyság fejlesztése és a kibocsátáscsökkentés kulcsfontosságú tényezőit (†). Az EGSZB kiemeli, hogy a körforgásos gazdaság kulcsfontosságú eleme az éghajlatváltozás mérséklésének és a klímasemleges gazdaságra való átállásnak. A körforgásos gazdasági stratégiák – például az elsődleges nyersanyagok bevonásának csökkentését, a meglévő eszközök felhasználásának javítását és a hulladéktermelés csökkentését célzó intézkedések – az éghajlatváltozás mérsékléséhez és a klímasemleges gazdaság kiépítéséhez való jelentős hozzájárulásnak bizonyulnak majd (†).

3.1.6. A fenntartható élelmiszerrendszerek előmozdítása csökkenti majd az üvegházhatásúgáz-kibocsátást, többek között a meglévő szénnyelők védelme és újabbak létrehozása révén. Az EGSZB ismételten hangot ad álláspontjának, miszerint az élelmiszerrendszerek környezeti hatásai csökkenthetők az egyszerű tápanyagokból álló étrendek ösztönzése (‡), valamint a szezonális élelmiszerek termelése és fogyasztása révén. Az élelmiszer-elosztási láncokat le kell rövidíteni, a csomagolóanyagok mennyiségét pedig csökkenteni kell.

3.1.7. Az európai ipar bizonyítottan képes tiszta energiaalternatívák kifejlesztésére. Az uniós ipar továbbra is élen jár az olyan kulcsfontosságú ágazatokban, mint a szélenergia, más ágazatokban azonban – például a szolarpanelek gyártása terén, ahol a gyártás Európán kívülre helyeződött át – elveszítette versenyelőnyét. Ez részben a korábbi nemzeti kormányok rossz közpolitikai döntéseinek eredményeképpen történt. A világ lítiumakkumulátor-gyártásának jelenleg mindössze 1%-a zajlik Európában. Azt elkerülendő, hogy a kialakulóban lévő ágazatok esetében megismétlődjének az ilyen hibák, az EGSZB üdvözli az olyan kezdeményezéseket, mint az uniós akkumulátoripar előmozdítását célzó cselekvési terv, valamint az európai akkumulátoripari összefogás megvalósítási terveinek konkretizálása, beleértve az új technológiák kifejlesztését (†).

3.1.8. Az EGSZB felhívja a figyelmet annak fontosságára, hogy nemzetközi fórumokon szabványokat állapítsanak meg azon esetekben, amelyekben az EU vezető szerepet tud vállalni, megszerelve az ezzel járó versenyelőnyt.

3.1.9. Az EGSZB egyetért azzal, hogy fontos más nagy és feltörekvő gazdaságokat is bevonni és így kedvező lendületet generálni. Ezzel kapcsolatban az EGSZB hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a harmadik országok viszonylatában biztosítsák a méltányos versenyt és az egyenlő versenyfeltételeket. A versenyképesség megőrzésének fontos elemnek kell lennie minden releváns szakpolitikai döntésben.

3.1.10. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy égető szükség van a beruházásokra, valamint a határokon és ágazatokon átnyúló tervezési együttműködésre az intelligens hálózatok – és ezen belül az intelligens fogyasztásmérők és energiatárolók – bevezetéséhez, amelyek alapvető előfeltételei a jelenlegi és jövőbeli hálózatokra vonatkozó tervek hatékony végrehajtásának, valamint az alternatívenergia-termelés ingadozásai kezelésének.

3.1.11. Az EGSZB megjegyzi, hogy a szén-dioxid-leválasztás és -tárolás megjelenik a hetedik stratégiai építőelemként, ez pedig – jelenleg legalábbis – továbbra is kulcsfontosságú ahhoz, hogy 2050-re esélyünk legyen elérni a klímasemleges társadalmat, különösen a bioenergia és a szén-dioxid-leválasztás és -tárolás révén. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az Európai Számvevőszék elemzése szerint a szén-dioxid-leválasztás és -tárolás támogatására kialakított meglévő uniós finanszírozás – például a NER 300 program – keretében „egyetlen sikeres szén-dioxid-leválasztási és -tárolási projekt sem valósult meg”. Ezért sok a bizonytalanság a szén-dioxid-leválasztás és -tárolás technológiai megvalósíthatóságát illetően, valamint szén-dioxid-leválasztást és -tárolást a nyilvánosság nem támogatja egyértelműen.

(*) Az Európai Tanács 2014. október 23–24-i következtetései (EUCO 169/14), I. szakasz, 2.1., 2.2, 2.10.–2.13. bekezdés.

(†) Az EGSZB „Beruházás az intelligens, innovatív és fenntartható iparba – Az Európai Unió megújított iparpolitikai stratégiája” (HL C 227., 2018.6.28., 70. o.), „Stratégiai fejlesztések az iparpolitikában 2030-ig” (HL C 62., 2019.2.15., 16. o.) és „A közösségi gazdaságra vonatkozó európai menetrend” (HL C 75., 2017.3.10., 33. o.) című véleményei.

(‡) A Circle Economy és az Ecofys „Circular Economy: A key lever in bridging the emissions gap to a 1.5°C pathway” című jelentése.

(§) Az EGSZB „A civil társadalom hozzájárulása egy átfogó uniós élelmiszer-politika kidolgozásához” című véleménye (HL C 129., 2018.4.11., 18. o.).

(¶) Maroš Šefčovič alelnök sajtónyilatkozata, 2019. április; közös sajtótájékoztató Peter Altmaierrel és Bruno Le Maire-rel, 2019. május 2.

3.1.1.2. Az EGSZB felhívja a figyelmet a természetes szénelnyelők, például az erdők, gyepterületek, legelők, tőzeglápok stb., illetve számos olyan mezőgazdasági gyakorlat fontosságára, amely segít megkötni a szén-dioxidot. A fenntartható erdőgazdálkodás – kombinálva a szént tároló és a fosszilis alapanyagokat és energiát helyettesítő faipari termékek használatával – segít a káros hatások tartós enyhítésében, illetve abban, hogy az erdők jobban tudjanak alkalmazkodni az éghajlatváltozáshoz. Nagyon fontos, hogy kiaknázzuk a mezőgazdasági területek szén-dioxid-megkötő képességét. A fenntartható erdőgazdálkodás és a mezőgazdasági területek szénmegkötő képességének kiaknázása is a megoldás részét képezi.

3.2. A keretfeltételek – áttekintés

3.2.1. Az EGSZB egyetért azzal, hogy a megfelelő finanszírozáshoz való hozzáférés elengedhetetlen a tervezett átállás sikeréhez. Létfontosságú, hogy elegendő köz- és magánberuházást vonjunk be. Az EGSZB ezért ismételten kéri annak biztosítását, hogy az Európai Stratégiai Beruházási Alap 40 %-át és az Unió költségvetésének 40 %-át az éghajlatváltozás elleni küzdelembe fektessék be, valamint abba, hogy minden uniós és nemzeti költségvetést rezilienssé tegyenek az éghajlatváltozás hatásaival szemben ⁽⁹⁾(¹⁰). Az EGSZB kiemeli, hogy a kutatás és innováció finanszírozása, illetve az innovatív megoldások piaci bevezetése között szoros összefüggés áll fenn, az alábbi 3.3.5. és 3.3.6. pontban foglaltak szerint.

3.2.2. Az EGSZB ezért üdvözlözi az Európai Bizottságnak a fenntartható növekedés finanszírozására vonatkozó cselekvési tervét és az abból következő jogalkotási javaslatokat. Az EGSZB ismételten hangsúlyozza annak fontosságát, hogy pozitív képet alakítsanak ki a zöld finanszírozásról, azonban azt is, hogy a címkézésnek, illetve a referenciamutatók megállapításának figyelembe kell vennie az ágazati és helyi jellegzetességeket, valamint az érintett vállalkozások méretét ⁽¹¹⁾.

3.2.3. Az EGSZB emlékeztet azon konkrét javaslataira, amelyek a támogatások fenntartható beruházások felé történő átirányítását célozzák a „zöld orientáció” ⁽¹²⁾ révén, az Európai Központi Bank mennyiségi lazításának finanszírozási forrásként történő felhasználásával.

3.2.4. Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy biztosítani kell egy az olyan eszköztárat, amely elősegíti a finanszírozáshoz való hozzáférést a kisebb szereplők számára, hogy így a szereplők valamennyi szintje számára elérhető legyen a klímafinanszírozás ⁽¹³⁾.

3.2.5. Végezetül az EGSZB hangsúlyozza, hogy az éghajlattal és az energetikai átalakulással kapcsolatos technológiák folyamatosan és dinamikus módon fejlődnek, ezért elengedhetetlen az eszközök rendszeres felülvizsgálata.

3.3. Kutatás és innováció

3.3.1. Az EGSZB rámutat arra, hogy átfogó kutatás és innováció nélkül – beleértve a társadalmi innovációt is – nem lehetséges a klímasemleges gazdaságra való átállás. Ez valóban szükségessé tesz mindenfajta innovációt, többek között az új magatartások, üzleti modellek, társadalmi normák, folyamatok, technikák, a marketing és technológiák terén.

3.3.2. Az EGSZB megjegyzi, hogy Európa adja a világ népességének mintegy 7 %-át, a globális ÜHG-kibocsátások 10 %-át, a globális GDP 20 %-át és a világ összes magas színvonalú tudományos publikációjának 30 %-át. Mivel a klímasemleges gazdaságra való átállásnak egy, az éghajlatváltozás elleni küzdelemre irányuló globális erőfeszítésnek kell lennie, az EGSZB úgy véli, hogy az Unió akkor fejtheti ki a legnagyobb hatást, ha bebizonyítja a világ többi részének, hogy ez az átállás megvalósítható és a társadalom számára előnyös.

3.3.3. Az EGSZB úgy véli, hogy Európa kiváló tudományos eredményeket produkál, az azonban nehézségeket okoz számára, hogy ezt értékes innovációkra váltsa. Az Uniónak és a tagállamoknak jobban kell támogatniuk a kutatást és az innovációt minden értékláncon belül – az alapkutatásoktól a kereskedelmi alkalmazásig –, és be kell vonniuk a társadalom- és bölcsészettudományokat annak jobb megértéséhez, hogy mi vezérli a végfelhasználók – köztük a kkv-k és a polgárok – energiával kapcsolatos választásait.

3.3.4. Az EGSZB úgy véli, hogy az Uniónak történelmi lehetősége van arra, hogy lehetővé tegye az európai vállalkozások, innovátorok, munkavállalók és befektetők számára globális vezető szerepük megerősítését a virágzó tisztaenergia-piacokon. Az Uniónak a tiszta energia valamennyi területén – az energiahatékonyságtól az e-mobilitásig – fokozni kell ambícióit, hogy az európai vállalkozások rendelkezésére álljon egy megbízható belföldi piac, ahol biztonságosan alkalmazható az innováció, másrészt egy, a tiszta energiával kapcsolatos megoldásoknak a világ többi része számára történő exportálását célzó integrált ipari stratégia.

⁽⁹⁾ Az EGSZB „Európai klímavédelmi finanszírozási paktum” (HL C 62., 2019.2.15., 8. o.) című véleménye.

⁽¹⁰⁾ EGSZB-velemény: „A nem állami szereplők éghajlatváltozás elleni küzdelemre célzó finanszírozáshoz való hozzájárulásának megkönnyítése” (HL C 110., 2019.3.23., 14. o.).

⁽¹¹⁾ Az EGSZB „Cselekvési terv: A fenntartható növekedés finanszírozása” (HL C 62., 2019.2.15., 73. o.) és „Fenntartható finanszírozás: taxonómia és referenciamutatók” (HL C 62., 2019.2.15., 103. o.) című véleménye.

⁽¹²⁾ Az EGSZB „Európai klímavédelmi finanszírozási paktum” című véleménye (HL C 62., 2019.2.15., 8. o.).

⁽¹³⁾ Lásd a fenti 10. lábjegyzetet.

3.3.5. Az EGSZB ezért kéri az Európai Bizottságot, az Európai Parlamentet és az Európai Tanácsot, hogy gondoskodjanak arról, hogy a soron következő többéves pénzügyi keret megfelelően támogassa az energetikai és éghajlattal kapcsolatos kutatást, az innovációt és ahol lehetséges, a piaci bevezetést. Az EGSZB ezért támogatja az Európai Parlament azon kérését, hogy az Európai horizont program költségvetését a 2021–2027-es programozási időszakban 120 milliárd euróra növeljék. Az EGSZB kéri továbbá, hogy tegyék lehetővé szinergiák létrehozását az uniós finanszírozási eszközök között, beleértve a következőket: az Európai horizont program, az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz, az innovációs alap, a strukturális alapok, az ITER, az Euratom kutatási és képzési programja és az Erasmus, valamint az Európai Beruházási Bank és az Európai Beruházási Alap által kezelt eszközök.

3.3.6. Az EGSZB üdvözli a „kutatási és innovációs missziók” létrehozására irányuló javaslatot, amely révén a kutatás és az innováció megfelelőbben irányítható a társadalmi kihívásokkal – beleértve a klímasemleges gazdaságra való átállást – kapcsolatos projektek felé. Ezzel kapcsolatban az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot és a Tanácsot, hogy hozzanak létre egy olyan konkrét missziót, amelynek célja, hogy 2030-ra az Unió 100 városa klímasemlegessé váljon. Ez láthatóvá teszi majd az európaiak számára, hogy a klímasemleges gazdaságra való átállás valósággá válhat és javíthatja az életminőségüket, emellett lehetőséget biztosít a városokkal végzett konkrét munkára világszerte – kezdve a keleti partnerség és az Unió a Mediterrán Térségért városával –, így azok inspirációt meríthetnek az európai tapasztalatokból.

3.3.7. Az EGSZB üdvözli az Európai Innovációs Tanács létrehozására irányuló javaslatot. A már meglévő eszközökkel – többek között az Európai Innovációs és Technológiai Intézettel – kapcsolatos tapasztalatokra alapozva az EGSZB szeretné, ha az Európai Innovációs Tanács kulcsfontosságú uniós eszközzé válna, amely türelmes és kockázatúrtó tőkét biztosít az olyan innovációkhoz, amelyek fontos szerepet játszanak a klímasemleges gazdaságra való átállásban. Az Európai Innovációs Tanács segítheti a tagállamok induló vállalkozásait abban, hogy „európai győztesekké” váljanak ahelyett, hogy egyesült államokbeli és ázsiai versenytársaik vásárolnák fel őket.

3.3.8. Az EGSZB ezzel kapcsolatban megjegyzi, hogy a regionális és helyi közösségek kulcsfontosságú szerepet töltenek be az éghajlatváltozással kapcsolatos kihívások kezelésében, valamint az alkalmazkodó- és ellenálló képesség fokozásában, méghozzá olyan módon, amely közvetlen hatással van a széles körű átalakulás helyi szintű kilátásaira. Számos közösség máris lépéseket kezdeményez és hatékony szerepet játszik a szükséges megoldások elérésében. Az EGSZB kiemeli, hogy az Unió szigeti területei, többek között a legkülső régiók a klímasemleges szakpolitikák potenciális innovátoraiként is szerepet játszanak az Unió és a világ többi része számára.

3.4. *A klímasemleges gazdaságra való átállással kapcsolatos társadalmi paktum közös összeállítása*

3.4.1. Az EGSZB úgy véli, hogy valamennyi európai, nemzeti és szubnacionális intézménynek növelnie kellene a klímasemleges gazdaságra való átállás támogatottságát. A szénbányászok által számos uniós országban felvetett jogos aggályok, valamint a legutóbbi franciaországi társadalmi mozgalmak emellett rámutattak, mennyire fontos láthatóvá tenni, hogy a környezeti szempontból fenntarthatóbb társadalomra való átállásnak egyúttal egy demokratikusabb és szociálisan igazságosabb társadalom felé történő átállást is jelentenie kell.

3.4.2. Az EGSZB úgy véli, hogy Európában a klímasemleges gazdaságra való átállás kapcsán szükség van egy társadalmi paktumra, amelyet az Unió, a tagállamok, a régiók, a városok, a szociális partnerek és a szervezett civil társadalom fogadna el annak érdekében, hogy az átállás során senki se maradjon ki.

3.4.3. Az EGSZB szerint az Uniónak megfelelő finanszírozást kell biztosítania azoknak a munkavállalóknak a támogatásához, akik a klímasemleges gazdaságra való átállás következtében elveszíthetik munkahelyüket. Ennek kapcsán az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, az Európai Parlamentet és a Tanácsot, hogy az Európai Szociális Alapot és az Európai Globalizációs Alkalmazkodási Alapot olyan módon alakítsák ki és finanszírozzák, hogy azok kezelni tudják a klímasemleges gazdaságra való átállásból eredő kihívásokat. Ez jelezné, hogy Európa gondoskodni kíván arról, hogy senki se maradjon le.

3.4.4. Az EGSZB úgy véli, hogy egy klímasemleges gazdaságban a munkavállalóktól megkívánt készségek jelentősen eltérhetnek azon készségektől, amelyekkel sok munkavállaló jelenleg rendelkezik. Fontos olyan módon átalakítani az oktatási és képzési programokat, hogy a jövőbeli és a jelenlegi munkavállalók képzési lehetőségei körébe, illetve a képzési központok oktatási kínálatába a klímasemleges gazdaságra való átállás témaköre is beletartozzon. Az európai munkaerő így gyorsabban alkalmazkodhat, és az európaiak új képességeket sajátíthatnak el.

3.4.5. Az EGSZB úgy véli, hogy a klímasemleges gazdaságra való átállás lehetőséget jelent arra, hogy munkalehetőséget biztosítsanak fiatal európaiak – köztük fiatal munkanélküliek – számára. Az EGSZB ezért kéri az Európai Bizottságot, hogy az Erasmus-Pro kísérleti projektjére építve dolgozzon ki egy „zöld ErasmusPro programot” és más projekteket, amelyek több fiatal tudnának a klímasemleges gazdaság bővülő ágazataiba (pl. a fenntartható mezőgazdaságba, a körforgásos gazdaságba, a hulladékkezelésbe, az energiahatékonyság ágazatába, a megújulóenergia-termelésbe) vonzani az ilyen munkahelyek imázsának és munkafeltételeinek javítása útján.

3.4.6. Az EGSZB szerint a klímasemleges gazdaságra való átállás olyan lehetőség, amellyel Európában felszámolható az energiaszegénység, és javítható az életminőség, a munkahelyteremtés és a társadalmi befogadás. Az Uniónak minden európai számára egyenlő hozzáférést kell biztosítania az alapvető energetikai szolgáltatásokhoz. Az Európai Energiaszegénységi Megfigyelőközpont megállapításaira alapozva az energiaszegénység felszámolására irányuló európai cselekvési tervet kell kidolgozni az érdekelt felekkel, többek között fogyasztóvédelmi szervezetekkel együttműködve annak érdekében, hogy a közszférabeli fellépés egyre inkább az energiaszegénység háttérben álló okokra irányuljon. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az enyhítő intézkedések felől a megelőző intézkedések – például a régi épületek nulla nettó energiafogyasztású épületekké alakítása – felé szükséges elmozdulni. A szociális díjszabási rendszerek és az energiacekkek csak ideiglenes segítséget jelenthetnek, és ezeket fokozatosan olyan mechanizmusokkal kell felváltani, mint amilyenek például a meglévő épületek nulla nettó energiafogyasztású épületekké alakításához és az elektromos személygépjárművek beszerzéséhez nyújtott támogatások.

3.4.7. Az EGSZB kéri a tagállamokat, hogy jobban ösztönözzék azt, hogy a polgárok és a közösségek magukénak érezzék a klímasemleges gazdaság megvalósításához szükséges helyi kezdeményezéseket – köztük a magatartási szokások megváltoztatását és a megújuló energia helyben történő termelését célzó kezdeményezéseket – és nagyobb mértékben ismerjék el ennek a jelentőségét. A támogatási mechanizmusoknak és az energiapiaci reformoknak lehetővé kell tenniük a helyi közösségek számára az energiatermelésben való aktív részvételt és az energiapiacra való tisztességes bejutást. Az intézményi kapacitással nem rendelkező tagállamokat aktívabban kell segíteni.

3.4.8. Az EGSZB üdvözlöi, hogy az Európai Bizottság célul tűzte ki, hogy 2030-ra felére csökkentse a légszennyezés által okozott korai halálozások számát (2015-ben 400000 idő előtti elhalálozás történt Európában). Az EGSZB szerint az Uniónak és valamennyi tagállamának magas szintű szakpolitikai prioritásként kell kezelnie a légszennyezés elleni küzdelmet. Szigorítani kell a járművekből és erőművekből származó légszennyező anyagok kibocsátásának csökkentését célzó szabályozási intézkedéseket. Az Európai Bizottságnak a kérdés kezelésébe fokozottabban be kellene vonnia a civil szervezeteket, különösen a gyermekek és idősek védelmével foglalkozó szervezeteket, mivel Európa népességének e csoportjai vannak leginkább kitéve a légszennyezés okozta szenvedés és halál kockázatának.

3.4.9. Az EGSZB határozottan úgy véli, hogy egy, a klímasemleges gazdaságra való átálláshoz kapcsolódó társadalmi paktum kidolgozása elengedhetetlen ahhoz, hogy a polgárokat pozitív módon rá lehessen bírni az ilyen átállás érdekében végrehajtandó kézzelfogható cselekvések támogatására.

3.5. *Demokrácia és kormányzás*

3.5.1. Az EGSZB egyetért azzal, hogy fontos a polgárok és a regionális és helyi önkormányzatok szerepe, valamint a polgárok civil párbeszédben való tervezett részvétele. Tekintettel a mozgósított fiatalok rendkívül nagy számára, az EGSZB kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy kezdeményezzenek párbeszédet a fiatal polgárokkal is.

3.5.2. Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottság azon álláspontját, hogy a tiszta mobilitás érdekében „a lakosságnak és a vállalkozásoknak magatartási szokásaik megváltozásával támogatniuk kell ezt a folyamatot”. Úgy véli, hogy ez minden olyan ágazatra igaz, amely érintett a klímasemleges gazdaságra való átállásban, beleértve az energiaágazatot és a lakásszektor, valamint a mezőgazdaságot és az élelmiszeripart is. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az érintetteknek el kell majd fogadniuk a tervezett mélyreható változtatásokat, köztük a magatartási szokások és az életmód változásait.

3.5.3. Az EGSZB úgy véli, hogy a meglévő eljárások egyelőre nem alkalmasak arra, hogy elérhető legyen általuk a polgárok részéről szükséges elfogadottság. Hangsúlyozza, hogy az Európai Bizottságnak nemcsak az energetikai átállás „társadalmilag elfogadottá” tételét kellene célul kitűznie, hanem azt is biztosítania kellene, hogy az átállás demokratikus és a társadalom által támogatott legyen.

3.5.4. Az EGSZB az energiaunió irányításáról szóló rendeletből kiindulva javasolja, hogy kezdeményezzenek állandó párbeszédet a polgárokkal, valamint hogy ezt a párbeszédet tegyék minden, az éghajlatváltozáshoz kapcsolódó nagyszabású politikai döntés és uniós jogalkotás előkészítésének kötelező elemévé. Az átláthatóság és az elszámoltathatóság jelentős eleme kell, hogy legyen a párbeszédnek, amelyet közel kell hozni a polgárokhoz. Ezért, bár szükség lehet internetes párbeszédre is, azt találkozóknak és a nyilvánossággal való közvetlen kapcsolattartásnak kell kiegészítenie. Ehhez megfelelő finanszírozást és személyzetet kell rendelkezésre bocsátani, és „arcot” kell rendelni hozzá egy felelős európai bizottsági alelnök személyében.

3.5.5. Az EGSZB szerint az Uniónak és tagállamainak folytatniuk kell az energetikai döntéshozatal demokratizálását, olyan eszközök alkalmazásával, mint például a deliberatív közvélemény-kutatás, továbbá azzal, hogy biztosítják a szervezett civil társadalom szisztematikus bevonását és a szükséges forrásokat ahhoz, hogy a civil társadalom részt vehessen a nemzeti energia- és éghajlat-politikai tervek elkészítésében és végrehajtásában.

3.5.6. Az EGSZB megjegyzi, hogy a régióknak és a helyi önkormányzatoknak alapvetően fontos szerepük van az éghajlat- és energiapolitika végrehajtása, valamint az ezek hatékony megvalósításához szükséges magatartásmódok előmozdítása terén. Kiemeli a Polgármesterek Szövetsége által létrehozott kezdeményezéseket, és kéri az Európai Bizottságot, hogy támogassa az ehhez hasonló kezdeményezéseket, valamint a „talanoa” párbeszéd⁽¹⁴⁾ mintájára alakítson ki egy állandó konzultációs mechanizmust. Ez magában foglalja az EGSZB által kezdeményezett, nem állami éghajlat-politikai fellépésekről szóló európai párbeszédet.

⁽¹⁴⁾ <https://unfccc.int/topics/2018-talanoa-dialogue-platform>

3.5.7. Az EGSZB ismételten kéri egy európai energetikai információs szolgálat létrehozását az Európai Környezetvédelmi Ügynökségen belül, amely képes lenne biztosítani a jó minőségű adatokhoz való nyílt hozzáférést, az energiaunió előrehaladásának értékeléséhez szükséges valamennyi adathalmaz egységes beviteli pontjaként tudna működni, az érdekelt felekkel együtt kidolgozná a különféle forgatókönyvekre vonatkozó feltételezéseket, nyílt forrásokra alapuló modelleket biztosítana a különféle feltételezések teszteléséhez, és ellenőrizné, hogy a különféle előrejelzések összhangban vannak-e egymással. Munkája szabadon hozzáférhető lenne valamennyi döntéshozó, vállalkozás és a nagyközönség számára.

3.5.8. Az EGSZB kéri az Európai Parlamentet, hogy hozzon létre egy, az éghajlatváltozással foglalkozó független uniós bizottságot, amelynek feladata az lenne, hogy tudományosan megalapozott értékeléseket készítsen és szakpolitikai ajánlásokat tegyen. Az EGSZB kéri azon tagállamokat, ahol még nem léteznek ilyen bizottságok, hogy hozzanak létre ilyen nemzeti szintű bizottságokat, és gondoskodjanak arról, hogy azok – a nemzeti sajátosságok figyelembevételével – beszámoljanak a nemzeti parlamenteknek és a nemzeti gazdasági és szociális bizottságoknak.

Kelt Brüsszelben, 2019. június 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER
